

A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 1 5 1 1 3 1 1 2

TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

MAGYAR NYELV MINT ANYANYELV

2. feladatlap

Nem művészi szöveg elemzése

2015. június 1., hétfő / 90 perc

Engedélyezett segédeszközök:

A jelölt golyóstollat vagy töltőtollat hoz magával.

A jelölt egy értékelőlapot és egy pótlapot kap a vázlatkészítéshez.

A nem művészi szöveg perforált lapon van, amelyet a jelölt óvatosan kitép(het).

ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÚTMUTATÓ A JELÖLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassa vagy írja be kódszámát (az erre kijelölt helyre ezen az oldalon és az értékelőlapon)! Kódszámát a pótlapra is írja rá!

A feladatlap 22 feladatot tartalmaz. Összesen 90 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is.

Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlapba** az erre kijelölt helyre! Írott betűkkel, olvashatóan írjon, és ügyeljen a helyesírásra! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat 0 ponttal értékeljük. Az utolsó feladathoz vázlatot készíthet a pótlapra, de azt az értékelés során nem vesszük figyelembe.

Bizzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk.

A feladatlap terjedelme 12 oldal, ebből 2 üres.

M 1 5 1 1 3 1 1 2 0 3

MELLÉKLET

Megtalálták a zsenik titkát?

Einsteinnek, a világtörténelem egyik legnagyobb tudósának agya most már bizonyítottan nem volt átlagos. Az azonban, hogy megfejtették a titkát, nem jelenti azt, hogy innentől bárkiből Einstein lehet. Czeizel Endre azt mondja: vannak műveltségi területek, amiben öröklődik a talentum, vannak azonban olyan zsenik is, akik csak kitartásuknak köszönhetik, hogy máig emlegetjük őket.

 <p>Bolyai János (1802–1860) Híres magyar matematikus. Hétévesen tanult meg németül, és hegedülni is elkezdett. 12 éves koráig otthon tanult, majd a kollégiumban rögtön a negyedik osztályba került. 29 éves korában megalkotta a nem-euklideszi geometriát.</p>	 <p>Liszt Ferenc (1811–1886) Zeneszerző, minden idők legnagyobb zongoraművésze. 11 évesen mutatkozott be az osztrák fővárosban, tehetségére még Beethoven is felfigyelt. Kb. 1400 művével az egyik legtermékenyebb zeneszerző.</p>	 <p>Leonardo da Vinci (1452–1519) Polihisztor: festő, tudós, matematikus, hadmérnök, feltaláló, anatómus, szobrász, építész, zeneszerző, költő és író. Sokak szerint minden idők legműveltebb embere. Megszámlálhatatlan művet hagyott maga után.</p>	 <p>Albert Einstein (1879–1955) Elméleti fizikus, a 20. század meghatározó tudósa. 12 évesen felső szintű matematikát tanult. A relativitáselmélet kifejlesztője. Neve a legmagasabb fokú zsenialitás szinonimájává vált, arcképe egyike a legismertebbeknek.</p>
---	--	---	---

Einstein halála után egy patológus, Thomas Harvey úgy döntött, megvizsgálja a tudós agyát, ezért tartósította azt, több száz apró részletre szelte, és tanulmányozni kezdte. Munkája során fotókat is készített, amelyek nem szokványos szögben ábrázolják a szervet. Könyvet tervezett írni róla, de mielőtt befejezte volna, elhunyt. A fényképek csak 2010-ben kerültek elő, és egy évvel később az antropológus Dean Falk csapatával együtt tanulmányozni kezdte őket. Kiderült, hogy a tudós agyának formája és mérete összességében átlagosnak mondható. Ám a felépítése már kevésbé, hiszen az agytekervények rendszere igen bonyolult és terjedelmes. A tudósok szerint minél nagyobb az agytekervény, és minél vékonyabb a szürkeállomány, annál magasabb az ember intelligenciaszintje.

Czeizel Endre szerint négy olyan tehetségszféra van, ahol bizonyíthatóan öröklődnek a képességek. „Az elmúlt években zeneszerzőket, költőket, festőket, matematikusokat vizsgáltam, mert ez a négy terület, ahol a képességek kivételessége már kora gyermekkorban érzékelhető, mint Mozarté vagy Liszt Ferencé. Bolyai „Jánoska” már 5 éves korában értette a szinusztételt, Neumann „Jancsika” 6 évesen magától rájött az integrálszámításra. József Attila is már kisgyerekként verselt. A többi tehetség típusban sokkal nehezebb korán felismerni a kivételesen jó adottságokat.” A kutatókat már régóta foglalkoztatja a zsenialitás titka. Havelock Ellis 104 évvel ezelőtti kutatási eredményei szerint a kreatív elmék többnyire 30 évnél idősebb apák és 25 évnél fiatalabb anyák gyermekei voltak, és gyakran betegeskedtek. Megint mások a zsenik életében keresték az egyedit.

Czeizel Endre szerint tévedés, hogy a nagyon okos emberekből lesznek a génuszok, ahogy az is, hogy a zsenik magasabb intelligenciával rendelkeznek, vagy hogy több köztük az örült.

„A tehetség csak az ígéretet jelenti, ha ez megvalósul, talentumnak helyes nevezni. A humán genetika 1880-as indulása óta tudjuk, hogy egy adott talentum típusban az emberek kétharmada átlagos, és csak 3 millió emberre jut egyetlen génusz” – mondja Czeizel, aki szerint tanulással kellene kihozni a maximumot azokból, akik tehetségesek. Finnországban erre nemzeti program működik, ahogy Amerikában és Japánban is. Kutatásai szerint Magyarországon tíz rendkívül tehetséges gyermekből csak egy lesz kivételes talentum, a többi elveszik.

Czeizel Endre

1959-től az Országos Közegészségügyi Intézet munkatársa, mellékállásban a János kórházban orvos.

1984-től a WHO-központ igazgatója.

Kutatásai kiemelkedő témája az öröklődés, a genetikai ártalmak, a veleszületett adottságok vizsgálata. Kiemelkedő szerepet vállalt a genetikai ismeret-terjesztésben. Hat televíziós sorozat szerkesztő-műsorvezetője volt, 22 könyve jelent meg.

1996–1998-ig a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet főigazgatója volt, innen ment nyugdíjba.

Létrehozta a veleszületett rendellenességek országos nyilvántartását, kidolgozta az optimális családtervezési modellt.

Üres oldal

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd oldja meg az alábbi feladatokat! Kérjük, ügyeljen a helyesíráásra és a nyelvhelyességre is!

1. Írja a táblázatba, melyik két stílusréteg keveredik a szövegben! Mindkettő esetében nevezzen meg egy-egy, a szövegben megjelenő stílusjegyet, és hozzon rá egy-egy megfelelő példát a szövegből!

Stílusréteg		
Stílusjegy		
Példa		

(4 pont)

2. 2.1. Vizsgálja meg a szöveg címét (tartalom és szerkezet szempontjából)!

---

(2)

- 2.2. Megválaszolja-e a feltett kérdést a szöveg? Ha igen, fogalmazza meg röviden a választ! Ha nem, fogalmazza meg, miért nem!

---

(1)

(3 pont)

3. Ön szerint mi tette indokolttá a szürke alapú négyzetben található szöveg megírását? És mi a célja?

(2 pont)

4. Írja a vonalra azt a két nevet, amelyek viselői – a szöveg értelmében – szintén szerepelhetnének a fotókat tartalmazó keretes részben!

(1 pont)

5. Pótolja az alábbi szövegben a hiányzó adatokat a melléklet szövegének értelmében!

Einstein halála után körülbelül _____ évnek kellett elmúlnia, hogy megfejtsék zsenialitásának titkát. A titkot azok a _____ segítettek megfejteni, amelyeket _____ készített. Egy kb. száz évvel ezelőtti kutatás a zsenialitás titkát nem a szervi sajátosságokban, hanem a _____ vélte megtalálni.

(4 pont)

6. Fogalmazza meg, miért tette az alábbi mondatban a szerző az adott két szót idézőjelbe!

Bolyai „Jánoska” már 5 éves korában értette a szinusztételt, Neumann „Jancsika” 6 évesen magától rájött az integrálszámításra.

(2 pont)

7. 7.1. Tegye születésük szerint növekvő időrendi sorrendbe a keretes részben található zseniket!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

(1)

- 7.2. Írja az alábbi vonalakra a Czeizel által vizsgált négy tehetségterületet, és írjon melléjük egy-egy megfelelő példát (nevet) a keretes részből!

Tehetségterület	Képviselő
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(4)
(5 pont)

8. Igazak (I) vagy hamisak (H) az alábbi, Czeizel Endrére vonatkozó állítások? Karikázza be a megfelelő betűt!

Czeizel szerint a zsenik közt kivételesen sok az őrült.	I	H
Szerinte csak a kivételesen tehetséges emberekből lesznek zsenik.	I	H
Czeizel sokat tett azért, hogy a genetikai ismeretek szélesebb közönséghez eljussanak.	I	H

(3 pont)

9. 9.1. Magyarországon a rendkívül tehetséges gyerekek hány százaléka lesz kivételes talentum? Karikázza be Czeizel nyilatkozata alapján a helyes választ!

- A egy
- B öt
- C tíz
- D húsz

(1)

- 9.2. Minek köszönhetően lehetne Czeizel szerint magasabb ez a százalékték?

_____
(1)
(2 pont)

10. Magyarázza meg saját szavaival egy-egy mondatban az alábbi mondatok jelentését!

Mások a zsenik életében keresték az egyedít.

_____
_____

Einstein neve a legmagasabb fokú zsenialitás szinonimájává vált.

_____
_____

(4 pont)

11. Magyarázza meg a Leonardo da Vinciről szóló részben olvasható *polihisztor* szó jelentését a szövegkörnyezet segítségével!

_____
_____

(1 pont)

12. Fogalmazza meg az alábbi szószerkezetek jelentését saját szavaival!

legtermékenyebb zeneszerző _____

kreatív elmék _____

(2 pont)

13. Írjon ki az első (dőlt betűs) bekezdés harmadik mondatából két olyan szót a táblázatba, amelyeknek az ejtése eltér az írásképtől, és írja le, hogyan ejtjük őket!

Kiírt szavak	Ejtésük

(2 pont)

14. 14.1. Húzza alá az alábbi mondatban az összes igét!

Einstein halála után egy patológus, Thomas Harvey úgy döntött, megvizsgálja a tudós agyát, ezért tartósította azt, több száz apró részletre szelte, és tanulmányozni kezdte.

(1)

- 14.2. Pótolja megfelelően az aláhúzott igékre vonatkozó szövegben a hiányzó szavakat!

Az aláhúzott igék mind _____ szám _____ személyűek. Egy kivételével, és ez a _____ ige, mind _____ ragozásúak.

(2)

(3 pont)

15. 15.1. Húzza alá az alábbi mondatban a melléknevet, és írja a vonalra, melyik főnévből képeztük!

Elméleti fizikus, a 20. század meghatározó tudósa. Főnév: _____

(1)

- 15.2. A fenti példamondatban néhány több szófajú szó van. Válasszon ki egyet, írja ki az alábbi rövid vonalra, majd írjon a hosszabb vonalra egy mondatot a szó másik szófaji értékével!

_____

_____

(2)

(3 pont)

16. Húzza alá az alábbi mondatban az összetett szavakat, majd pótolja egyes megfelelő tagjaikkal az utána következő mondatokban az összetett szavak hiányzó tagját!

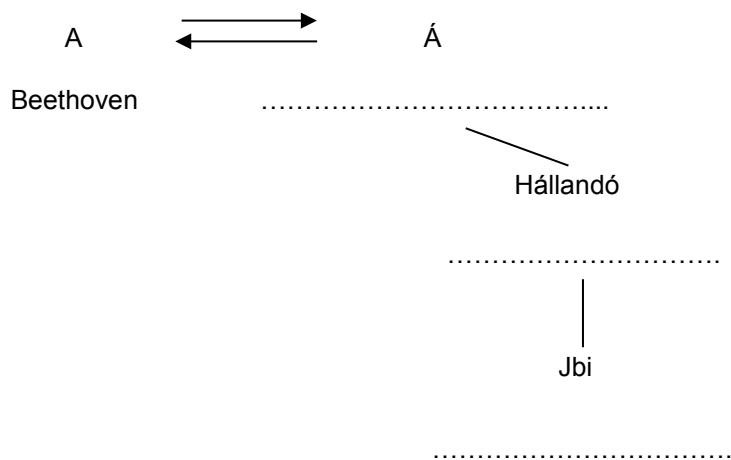
A tudósok szerint minél nagyobb az agytekervény, és minél vékonyabb a szürkeállomány, annál magasabb az ember intelligenciaszintje.

A _____ *marha* Magyarországon őshonos fajta.

A Duna víz _____ miatt fokozzák az ellenőrzéseket a Paksi Atomerőműben.

(3 pont)

17. Alkosson a Liszt Ferencről szóló szövegrész alapján egy, az alábbi ágrajznak megfelelő mondatot úgy, hogy írja be a megfelelő szavakat a kipontozott helyekre!

(3 pont)

18. 18.1. Írja a vonalra, milyen mondatrész az alábbi mondatban a dőlt betűs szó!

A kutatókat már régóta foglalkoztatja a zsenialitás *titka*. _____

(1)

- 18.2. Alakítsa át a fenti példamondatot alárendelő összetett mondattá, majd állapítsa meg a mellékmondat fajtáját!

_____

A mellékmondat fajtája: _____

(2)
(3 pont)

19. Alakítsa át szó szerinti idézéssé az alábbi tartalmi idézést!

Czeizel Endre szerint tévedés, hogy a nagyon okos emberekből lesznek a génuszok.

_____

_____

(2 pont)

20. Írja ki a szöveg első mondatából a grammatikai kapcsolóelemet, majd határozza meg a fajtáját!

Grammatikai kapcsolóelem	Fajtája

(2 pont)

21. 21.1. Pótolja értelemszerűen a hiányzó névmásokat az alábbi szövegben!

Wolfgang Amadeus Mozart első zeneműveit hatévesen improvizálta. Édesapja, aki a salzburgi érseki udvar muzsikusa volt, mindent megtett _____ érdekében, hogy fia minél alaposabb zenei képzésben részesüljön. _____ nyilvánvaló lett Wolfgang rendkívüli tehetsége, úgy érezte, hogy kötelessége azt megmutatni az embereknek. Hosszú koncertkörutakat szervezett gyermekei számára, _____ során a csodagyerekek a korabeli Európa szinte valamennyi jelentős zenei és uralkodói központjába eljutottak.

(3)

- 21.2. Javítsa ki az alábbi szöveg 3 helyesírási hibáját!

A Mozart-gyerekek nem jártak iskolába, az írás, olvasás és a számolás tudományát az apjuktól sajátították el. Wolfgang érdeklődését hamar felkeltette a zene. Alig négyéves volt, amikor apja elkezdett neki kisebb zongoradarabokat tanítani. Több írásos dokumentum is bizonyítja, hogy apját rendkívüli örömmel töltötte el fia tehetsége.

(3)

(6 pont)

22. 22.1. Czeizel Endrét 1995-ben a magyar állam a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével tüntette ki. Írjon egy kb. 70 szóból álló hírt az eseményről a szöveg és a következő adatok segítségével: Göncz Árpád köztársasági elnök, Parlament, augusztus 20.!

Üres oldal